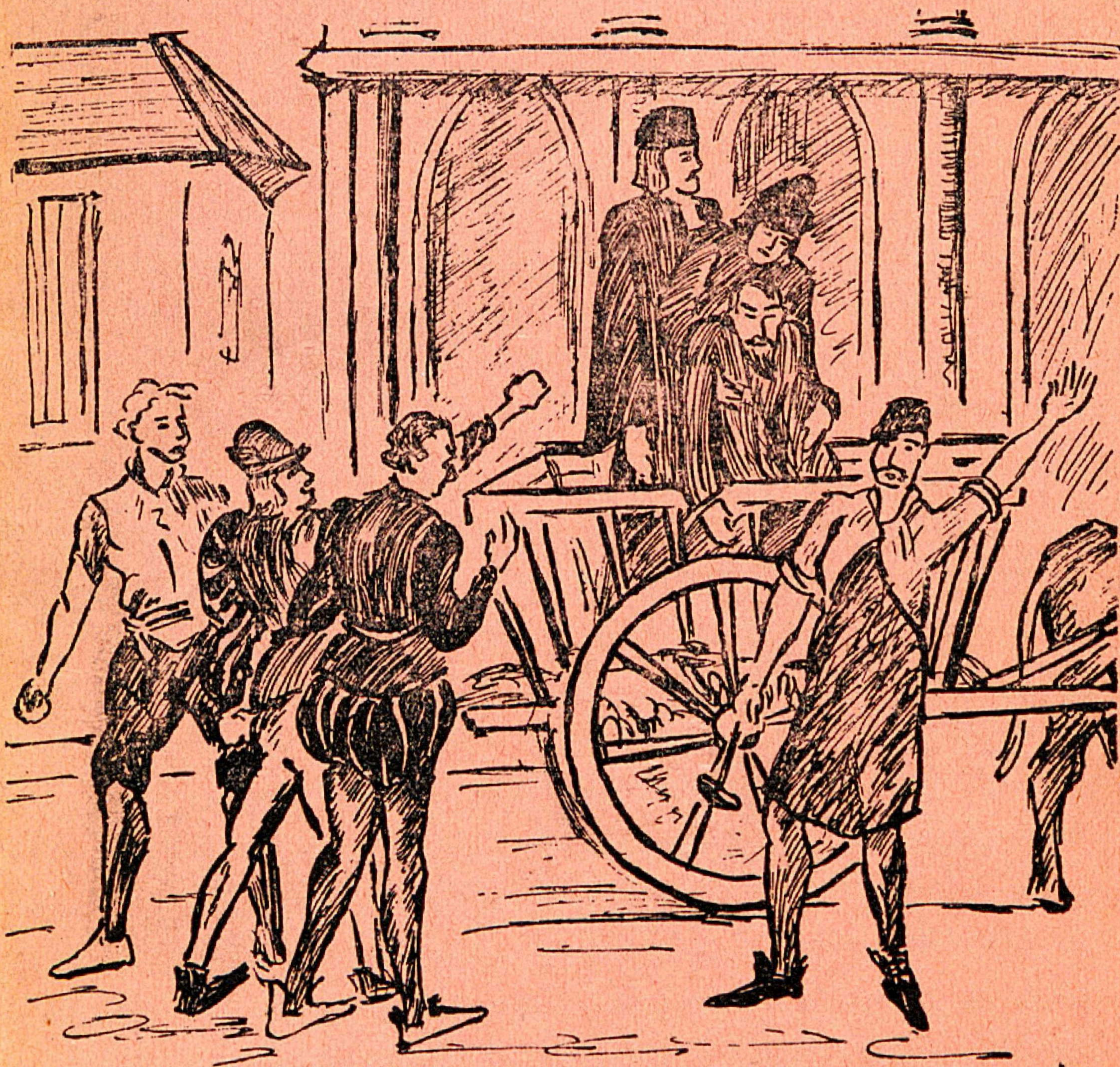

Everaard Tserclaes

EVERAARD TSERCLAES

I.

— Moeder, ik kom u vlug goeden dag zeggen... morgen vroeg moet ik met mijnheer Tserclaes mee naar Limburg.

Zoo sprak Boudewijn Pieters, toen hij haastig een huisje dicht bij het Etengat te Brussel binnen trad. Het was op den avond van een der laatste Julidagen in 1356.

Weduwe Pieters, die hier met haar achtjarig dochttertje Elisabeth woonde, keek haar flinken zoon verschrikt aan.

— Naar Limburg! Vlucht mijnheer Tserclaes dan voor de Vlamingen? vroeg ze.

— Vluchten! Dat zou mijn meester immers nooit doen, moeder! Misschien haalt hij in Limburg hulp voor den hertog. Ik weet het niet. De stalmeester zei me, dat we morgen vroeg om vijf uur weg rijden. Liever bleef ik bij u, om u

en Elisabeth te helpen, als de Vlamingen moesten komen. Maar ze zullen wel nooit in onze stad geraken.

— En wanneer zoudt gij terug zijn?

— Ik weet het niet.

— Ge moet natuurlijk uw dienst doen voor den goeden heer Tserclaes; maar ik ben toch bang voor alles, wat er kan gebeuren. Het wordt oorlog. God zij ons genadig!

Vrouw Pieters was reeds vijf jaar weduwe. Haar man had als stalknecht ridder Everaard Tserclaes gediend, maar was bij een jachtongeval in het Zoniënbosch verongelukt. De edelmoedige heer Tserclaes ondersteunde toen het gezin en nam nadien Boudewijn als stalknaap bij zijn personeel.

De knaap zat nu wat te praten. Een man, die als een pelgrim gekleed was, trad binnen.

— Oom Jacob! riepen de kinderen uit, en verwonderd keken ze naar Brants, den broer van hun moeder, die hellebaardier, zooveel als politieman, te Brussel was en dicht bij de Groote Markt woonde.

— Goeden avond! Ik ben raar toegetakeld in mijn grauwen mantel en met mijn platten hoed, he! sprak Jacob Brants vroolijk.

— Wilt ge ter bedevaart? vroeg vrouw Pieters.

— Ik zal wel aan de kapellen onderwege voor

het geluk van Brabant bidden, maar een eigenlijke pelgrim ben ik niet. Die vermomming dient om de legerbenden der Vlamingen te bespieden. Straks verlaat ik de stad. Ik weet, dat de vijand al bij Ninove is en naar hier trekt. Maar de Brusselaren zullen hem warm ontvangen, dat kan ik u verzekeren. Toch is het goed te weten, hoe sterk hij is en welk oorlogstuig hij meevoert. Ik zal dat voor den graaf van Berg onderzoeken.

Graaf van Berg was de opperbevelhebber van het Brabantsche leger.

— Jacob, dat is een gevaarlijk werk, zei vrouw Pieters.

— Ik weet het wel. Als de Vlamingen ontdekken, dat ik een spion ben, hangen ze me op.

— Zwijg toch!

— Een mensch moet wat durven wagen voor de vrijheid van zijn stad.

Boudewijn vertelde nu aan zijn oom, dat hij op reis moest naar Limburg.

— Ja, heer Tserclaes zal daar hulp zoeken, meende Brants. Moest de graaf van Vlaanderen meester zijn in Brabant, dan zal hij nog meer honger hebben, en ook zin krijgen, om Limburg op te slokken. De Limburgers hebben er alle belang bij ons te helpen, en dat zal heer Tserclaes hun duidelijk maken.

— O, wat hangt er ons allemaal boven het hoofd! kloeg vrouw Pieters.

En wel mocht ze zoo spreken, want oorlog is gruwelijk.

In dien tijd waren Oost- met West-Vlaanderen, Brabant, Henegouwen, Limburg, Namen allen afzonderlijke landjes, die dikwijls met elkaar twistten. Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen, had nu den oorlog verklaard aan Johanna en Wenceslas, hertogin en hertog van Brabant. Hij beweerde, dat Wenceslas hem geld was verschuldigd en ook wilde Lodewijk meester zijn over zekere deelen, die toen aan Brabant behoorden.

Men wist nu, dat Lodewijk van Male met een groot leger naderde en Brussel bedreigde. Zoo stonden provincies, die thans vereenigd zijn, toen dikwijls vijandig tegenover elkaar.

— Ja, ja, zei Brants, ik wil eens weten, hoe sterk die benden van graaf Lodewijk zijn! Ik moet slim en voorzichtig handelen. Gelukkig ken ik goed den weg langs Dilbeek, Sint-Kwintens-Lennik, Gaasbeek en daar overal, en sommige landbouwers zullen me wel helpen, als ik me moet verbergen... of als ik honger en dorst heb.

Na een uurtje moest Boudewijn terug naar de groote woning van ridder Tserclaes, ook dicht bij het Etengat, zoo genoemd, omdat de werk-

lieden, die de Sint Goedelekerk bouwden, daar hun maaltijden gebruikten (1).

De heer Tserclaes wandelde juist op de binnenplaats, waar men in een wagen allerlei voorraden pakte voor de reis. De ridder was toen 36 jaar, had een flinke gestalte en een knap en vooral goedig gelaat.

Hij bemerkte Boudewijn en wenkte hem. Eerbiedig naderde de knaap.

— Zijt ge naar uw moeder geweest? vroeg de ridder.

— Ja, heer, om haar te zeggen, dat ik op reis ga...

— We zullen niet lang weg blijven... Jongen, het wordt voor u een belangrijke tocht. Ge reist in het gevolg van den hertog. Doe dus goed uw best...

Boudewijn groeide bijna van fierheid... De hertog van Brabant begaf zich dus ook naar Limburg, en de jongen zou hem elken dag zien. Maar na zijn eerste opgetogenheid vond hij het toch vreemd, dat de vorst zich in deze benarde tijden van Brussel verwijderde.

In den stal stonden de paarden geroskamd en flink gevoederd. Zadels, rijkleeren, alle benoodigdheden lagen klaar. Boudewijn had vandaag

(1) Het is nu de Berlaimontstraat.

veel moeten poetsen. Joris, de stalopziener, was tevreden.

Boudewijn legde zich vroeg te bed. Het werd morgen een lange tocht.

Om drie uur was hij reeds op. De paarden moesten een heelen tijd vóór de reis gevoederd worden.

Om vijf uur kwam Everaard Tserclaes uit zijn woning. Twee dienaren en Boudewijn zouden hem vergezellen. Vier paarden stonden gezadeld. Het groepje vertrok. Op straat wachtte vrouw Pieters. Ze was ook zeer vroeg opgestaan, om haar zoon nog eens te groeten. Heer Tserclaes hield zijn paard even in.

— Ik zal goed voor uw jongen zorgen... Wees niet ongerust, sprak hij minzaam.

— Dank u, heer. En ik zal voor u en uw gezelschap bidden, zei de weduwe eerbiedig.

Boudewijn, die achteraan reed, boog zich naar zijn moeder, en kuste haar.

— De hertog reist ook mee, fluisterde hij.

— God beware u, mijn kind, en ontroerd teekende vrouw Pieters een kruis op het voorhoofd van haar zoon.

Boudewijn meende, dat men nu aan het paleis van Koudenberg den hertog zou afhalen. Maar heer Everaard verliet onmiddellijk de stad. Dadelijk waren de ruiters in het Zoniënbosch, dat zich toen nog tot bij Brussel uitstreekte. Op een

hoogte wachtte men. Spoedig kwam er een dichte groep ruiters.

— De hertog en zijn gevolg, zei een der dienaren van heer Everaard tot Boudewijn.

De ridder trad den vorst tegemoet. Tserclaes stond bij hertog Wenceslas in groot aanzien. Even spraken ze samen. En toen ving de stoet de groote reis aan. In het Zoniënbosch kweelden en floten de vogels... Hier scheen alles liefelijkheid en vrede...

— — — — —
— O, moeder, al de poorten van de stad zijn gesloten. Niemand mag in of uit. Ze zeggen, dat de Vlamingen al te Anderlecht zijn, sprak Elisabeth Pieters, die een boodschap had gedaan.

Boudewijn was al drie weken weg. Er kwam nog geen hulp uit Limburg. En de vijand naderde steeds. De bespieder, Jacob Brants, had het aan de overheden der stad gemeld, hoe de soldaten van den graaf van Vlaanderen allerlei buit weghaalden uit dorpen, kasteelen en hoeven.

En nu waren de Vlamingen vlak bij Brussel. Graaf van Berg voerde het leger van den hertog aan, en had aan de krijgslieden en de leden der ambachten hun plaats aangewezen op de vesten.

Hertogin Johanna kwam allen aanmoedigen

en werd geestdriftig toegejuicht. Ze sprak over de hulp, die haar man in Limburg verwierf.

De heer van Assche had den grooten standaard van Brabant gehaald, die in de abdij van Affligem werd bewaard. En menigeen keek naar den gouden leeuw op het zwarte doek, en zwoer voor de vrijheid van het land te strijden.

Weer verliepen eenige dagen. Velen wilden, dat men uit de stad zou trekken om den vijand aan te vallen, liever dan te wachten, tot hij Brussel belegerde. Graaf van Berg was echter voorzichtig. Als de beloofde hulp uit Limburg kwam, zou men veel sterker zijn.

II.

De troepen van Lodewijk van Male hadden een groot kamp bij Molenbeek, Dilbeek tot Gaasbeek toe. Van de hoogten zagen de krijgslieden Brussel, en ze verlangden er naar de stad aan te vallen, om er naar hartelust te mogen plunderen. Ze hadden reeds veel buit weggehaald in den omtrek.

't Was een prachtige Augustusdag, maar op de velden lagen de oogsten verwoest. En de vreemde troepen aten de koeien, schapen, varkens, en kippen van de landbouwers op. De meeste buitenlieden waren trouwens gevlucht; de dorpen schenen uitgestorven.

Na den noon stapte een pelgrim tusschen de tenten. Plots sprong een der krijgslieden voor hem.

— Kerel, ik heb u hier al meer gezien, en nu weet ik, wie ge zijt! riep hij uit.

— Vriend, ik ken u niet... Laat me vreedzaam voort gaan; ik ben op bedevaart naar Halle.

— Gij zijt Brants en dient bij de hellebaardiers te Brussel. Ge hebt me nog eens in den bak gestopt, omdat ik een beker bier te veel gedronken had. En daar ik me niet als een lammetje weg liet voeren, kreeg ik klappen van u, en, na mijn straf, werd ik op uw getuigenis uit de stad gebannen. Maar loontje komt om zijn boontje. Nu heb ik u beet. Ge zijt een valsche spion, die voor de heeren van Brussel ons kamp bespiedt.

— Vriend, ge vergist u. Stoor een pelgrim niet! Bedevaarders worden overal geeërbiedigd.

Andere soldaten traden nader en hun makker herhaalde zijn bewering, dat Brants een spion was. Een overste vernam dit, en liet den pelgrim in een tent brengen. Hij ondervroeg hem. De gevangene hield vol, dat hij van Wolverthem kwam en naar Halle wilde. Maar de krijgsman beweerde even hardnekkig, dat hij Brants herkende als een hellebaardier van Brussel.

De overste liet den pelgrim stevig binden en

in een hokje van de tent opsluiten; hij voor-
spelde, dat de bespieder den volgenden morgen
wel aan een boom zou opgehangen worden.

't Was inderdaad Jacob Brants, de oom van
Boudewijn Pieters, die nu treurig in een hoekje
van de tent zat. Hij had weer allerlei inlichtin-
gen willen verzamelen, maar thans zag hij den
dood vóór oogen.

— 't Is gedaan met mij, kreunde hij wanho-
pig.

Hij herinnerde zich den woelmaker wel, die,
een paar maanden geleden, in dronkenschap
vocht en naar de gevangenis moest gebracht
worden, maar hevig verzet bood. De nietwaard-
diende nu als gids den vijand.

't Werd voor Brants een treurige nacht. Sla-
pen kon hij niet. Zijn banden knelden hem. En
morgen zou hij moeten sterven. Hij dacht aan
zijn vrouw en drie kinderen, en tranen wel-
den op.

Eindelijk werd het ochtend. Er kwamen per-
sonen in de tent. Brants kon hen niet zien. Hij
zat opgesloten achter een zeil. Maar hij ver-
stond hen toch. Ze moesten voornamen oversten
zijn.

Een, die zeker wel de opperheer was, na den
graaf, zei tot de anderen:

— Ja, we trekken terug naar Gent en Brug-
ge. Heer Lodewijk is al weg. We weten nu, dat

de hertog van Brabant met een groot leger uit
Limburg komt. We moeten onzen buit redden,
anders nemen de Brabanders ons alles af. En we
hebben een kostbaren schat...

Brants luisterde aandachtig. De Vlamingen
zouden dus hun kamp opbreken. Ze werden
bang... O, als men dat te Brussel wist! Dit was
belangrijk nieuws.

— Kon ik het maar gaan zeggen aan graaf
van Berg! dacht de verspieder. Nu zou het voor
onze troepen gemakkelijk zijn de Vlamingen te
verslaan en hun al den buit te ontnemen. Maar
ik lig gebonden en straks hangen ze me op. Ik
ben machteloos.

Brants hoorde den opperheer zeggen, dat men
vlug den buit op de wagens moest laden. Hij gaf
bevelen voor de reis. Toen schenen de oversten
heen te gaan. Wat later trad een officier met
soldaten het hokje van Brants binnen.

— Wel, jongen, nu moogt ge bedevaarten
naar een dikken eik, zei de overste. En we zul-
len u met het gezicht naar Halle ophangen. Of
wilt ge door den strop liever nog eens naar Brus-
sel kijken? Ik laat u de keus.

— Heer, gij zult een onschuldige vermoor-
den. Laat mij toch het leven, smeekte de gevan-
gene.

De soldaten maakten de banden los. Stram
stond Brants recht. Nog eens vroeg hij om ge-

nade. De krijgslieden leidden hem buiten. Daar stonden nog de voornamen heeren, die zoo pas in de tent over den terugtocht gesproken hadden. Een van hen, blijkbaar de opperste, keek naar Brants en vroeg aan den officier, wat er gebeurde.

Toen hij alles gehoord had, schudde hij het hoofd.

— Een pelgrim moet geeërbiedigd worden, zei hij. Ge veroordeelt hem op den praat van een kerel, die zelf zijn land verraadt en ons tot gids dient. Zoo'n schelm deugt niet. Laat den pelgrim naar de baan van Halle brengen en zijn weg vervolgen.

— O, heer, ik dank u! riep Pieter Brants verheugd uit.

Het leek hem, of er een wonder gebeurde. Hij kon haast nog niet aan zijn geluk gelooven...

Twee soldaten brachten hem buiten het kamp. Ze wisten niet, waar de baan van Halle lag. En nabij Molenbeek lieten ze Brants gaan.

Deze trok vlug heen.

— Die opperheer is goed voor me geweest, mompelde hij. Maar toch moet ik zijn plannen aan de heeren van Brussel mededeelen. Er is te groot onrecht gepleegd. Onze buitenlieden zullen hun bezittingen zoo veel mogelijk terugkrijgen. De Vlamingen mogen hun buit niet

weg sleepen. Nu rap naar Brussel! De Vlaamsche oversten beseffen niet, dat ik hun gesprek kon hooren.

Brants begaf zich haastig naar de stad.

— — — — —
Dien morgen waren de Brabantsche oversten weer bijeen in het huis de Sterre, op de markt, te Brussel, waar de schepenen vergaderden. Een pelgrim verlangde hun te spreken.

— Onze trouwe Brants, die nieuws brengt, zei graaf van Berg, de hoofdaanvoerder; en hij beval den deurwachter den bespieder dadelijk binnen te brengen.

Boudewijns oom, die nog steeds vermomd was, scheen zeer opgewonden.

— Wat nieuws, Brants? vroeg graaf van Berg.

— Heer, ik heb belangrijke berichten, en daarom ben ik haastig naar hier gekomen. Weinig heeft het echter gescheeld, of ik hing nu ergens bij Dilbeek aan een boom...

— Heeft men u achtervolgd?

— Ik ben de gevangene van de Vlamingen geweest, hernam Brants. God zij gedankt, toch ben ik hun ontkomen. Maar laat ik kort zijn, want de tijd dringt. Gisteren bespiedde ik het kamp der Vlamingen, en men hield mij voor een onschuldigen pelgrim, tot een soldaat mij herkende, een Brusselaar, die den vijand dient. Ik

werd vast gegrepen en voor eenige oversten geleid. Ik beweerde, dat ik op bedevaart was naar Halle, maar men schold me voor een spion en zei, dat ik 's morgens opgehangen zou worden. Ik bracht den nacht door in een afgesloten gedeelte van een tent. Slapen kon ik niet en ik wachtte angstig op den morgen.

Brants vertelde dan, welk gesprek hij afgeluisterd had, en hoe hij bevrijd werd.

— Heeren, vervolgde hij, ik kon eerst niet aan mijn groot geluk gelooven. Maar een half uur later was ik vrij. Ik maakte een omweg, om niet te laten merken, dat ik elders moest zijn dan te Halle. Daarna spoedde ik me naar Brussel. En nu sta ik hier voor u, en ik zeg u, dat ge den vijand kunt aanvallen en hem zijn buit ontnemen. Ik heb zelf gezien, dat men kostbaarheden op wagens laadde. Men brak tenten op. Er is verwarring bij de Vlamingen. Spoedt u... ge kunt hen verrassen!

Dit nieuws maakte op graaf van Berg en zijn vrienden een diepen indruk. De veldheer besloot toen, den vijand dadelijk aan te vallen. vroeg nog eenige bijzonderheden aan Brants en Men nam de noodige maatregelen en liet door boden de bevelen aan de verschillende aanvoerders over brengen. De ambachtslieden waren verheugd, toen ze het nieuws vernamen. Ieder greep zijn wapens; de schutters werden voorop ge-

steld. En een uur later trokken de legerbenden de poort uit. Snel vorderde men en weldra botste men op de voorposten der Vlamingen. Deze weken verschrikt achteruit.

— Zege! riepen de Brabanders. De vijand vlucht al! Brabant aan den grooten hertog!

Hoog stak de heer van Assche den standaard op.

De Vlaamsche schutters schenen eerst nog tegenstand te willen bieden, maar maakten zich toen ook uit de voeten.

— Zege! jubelden de Brabanders nog luider.

Ze rukten verder en kwamen op den Grooten Kouter, die men ook Scheut noemde, omdat er verteld werd, dat een schutter eens van den muur van Brussel tot hier een pijl had geschoten.

De Brabanders trokken door een bosch en meenden nu het kamp van den vijand te kunnen overvallen, maar eensklaps doemden van alle zijden ordelijke en sterke benden op. 't Leek wel, of ze uit den grond rezen. En allen waren flink voor den strijd uitgerust.

— Verraad! riep graaf van Berg. We zijn bedrogen geworden. Men heeft ons uit de stad gelokt. De vlucht der schildwachten en der eerste schutters was een list om ons naar hier te doen loopen. We zullen ons leven toch duur verkopen.

— Jacob Brants is omgekocht om ons val-

sche tijding te brengen! schreeuwde de heer van Assche woedend.

Hevig werden de Brabanders aangevallen. Ze verdedigden zich hardnekkig; er lagen weldra veel dooden en gewonden. De Vlamingen bestookten hier mannen van eigen ras en taal, alleen omdat hun graaf het zoo wilde voor zijn belang.

De Brabanders moesten voor de overmacht wijken. De heer van Assche wierp den standaard neer en rende heen. Toen werd het overal een ordelooze vlucht. De overlevenden keerden wanhopig in de stad terug.

— De Vlamingen komen! klonk het angstig. Men verwittigde hertogin Johanna, die dan haastig te paard steeg, en langs de andere zijde Brussel verliet. Ze vluchtte door het Zoniënbosch weg. Veel ridders vergezelden haar. En in den namiddag hield Lodewijk van Male, de graaf van Vlaanderen, zijn intocht. Hij beloofde genade aan de inwoners, als zij aan hem en zijn ambtenaren zouden gehoorzamen.

— — — — —
Ja, de Vlamingen hadden een list gebruikt. De oversten begrepen heel goed, dat de gevangen bedevaarder een spion was. En ze besloten hem te gebruiken voor hun plannen. Daarom kwamen ze in de tent en sprak de opperheer over een terugtocht. Brants moest dat hooren.

Als men hem los liet, zou hij wel gauw dat nieuws te Brussel gaan vertellen. En dan konden de Brabanders in de val loopen. De komedie werd nog wat voort gezet. De officier moest Brants halen om hem op te hangen, en de opperheer deed dan, alsof hij den pelgrim grootmoedig genade schonk. Hij liet hem vrij vertrekken en zei tot zijn vrienden:

— De kerel gaat natuurlijk dadelijk naar Brussel om daar te vertellen, dat wij opbreken. Straks zullen de Brabanders ons bestoken. Vooruit, we zorgen, dat we ze warm ontvangen. De schildwachten moeten doen, alsof ze vluchten, en zoo ook de eerste schutters. Dan lokken we de Brabanders in de bosschen en we hebben ze vast.

Het fijne plan was gelukt. Jacob Brants had zich laten misleiden... en graaf van Berg ook... Te laat ondervonden de Brabanders, dat ze het slachtoffer waren geweest van een sluwe krijgslist.

En nu verbleef Lodewijk van Male in het hertogelijk paleis van den Koudenberg en richtte er een groot feest in.

— — — — —
Dien avond trad Jacob Brants, nu als een gewoon burger gekleed, het huis van vrouw Pieters binnen.

— Jacob! riep de weduwe verschrikt uit.

— Verberg me! zei haar broer. Wilde kerels zitten me achterna, om me dood te slaan...

— Maar waarom?

— Ik kan het nu niet vertellen... dadelijk kunnen ze hier zijn... ik zal in de schouw kruipen...

Er brandde op dezen Zaterdag geen vuur in den haard, en Brants heesch zich aan de ketting in den schoorsteen op. 't Was hoog tijd, want eenige oogenblikken later traden vijf mannen binnen.

— Zit hier de verrader verdoken? vroeg een van hen.

Elisabeth begon van angst te weenen.

— Een verrader? Wat bedoelt ge? stamelde haar moeder.

— Gij zijt toch wel de zuster van Jacob Brants?

— Jawel... Maar wat kan mijn broeder misdaan hebben? Zoeken de Vlamingen hem?

— De Vlamingen? Hij is hun vriend, hun helper... Hij liet zich omkoopen.

— Moet gij mijn kind zoo doen ontstellen!

— Hendrik, we moeten geen tijd verliezen, hier is de schurk niet, sprak een ander, misleid door de houding van vrouw Pieters. De deug niet zal in het huis van Tserclaes gevlucht zijn.

De mannen vertrokken, zonder te zoeken en tot groote verlichting der weduwe.

— Niets zeggen, fluisterde de moeder tot Elisabeth.

Een heelen tijd was het stil; toen kwam Brants weer te voorschijn, zwart van het roet.

— 't Is een schande, zooals ze me behandelen, zei hij zacht. Ze durven me een verrader te noemen! En ik heb zoo dikwijls mijn leven gevaagd voor de stad.

En hij vertelde nu, wat er hem den vorigen dag en dien morgen in het kamp der Vlamingen overkomen was.

— Nu begrijp ik, dat ik door die kerels bedrogen werd, vervolgde hij. Toen ik gevangen zat, hielden die heeren hun gesprek over het terug trekken van het leger, opdat ik dit zou hooren. En toen deden ze eerst of ik gehangen zou worden, maar ze lieten me los, wel begrijpend, dat ik het valsche nieuws te Brussel zou gaan vertellen. Ze misleidden me. Door mijn boodschap wilden ze ons leger uit de stad lokken. Ik ben dom geweest, maar nu beweren, dat ik opzettelijk leugens overbracht, om de Brabanders aan de Vlamingen over te leveren, is laag en gemeen. Die woestelingen kwamen dat roepen voor mijn huis, en ik moest langs achteren vluchten. Ha, zoo ik een verrader was, kon ik nu naar de Vlamingen gaan! Dan zou-

den die me beschermen. Ik wil geen hulp van den vijand.

— Wat zult ge doen? vroeg vrouw Pieters.

— Vannacht de stad verlaten en me naar ridder Tserclaes begeven, in Limburg. Hij zal me gelooven.

— O, ge zult Boudewijn zien?

— Ja...

— Groet hem dan, en zeg, dat ik veel voor hem bid.

Brants waschte zich, at en dronk dan wat en een uur later sloop hij heen...

III

De Brusselaren moesten den dwang van de Vlamingen verdragen. Sommige heeren schenen al dadelijk met hen bevriend. De burgers morlden, maar konden niets doen. Zoo verliepen de dagen, de weken. Lodewijk van Male was heen, doch had zijn ambtenaren en krijgslieden achter gelaten.

Op een avond werd er nog laat aan het huisje van vrouw Pieters geklopt. Elisabeth sliep reeds, de weduwe zat nog te naaien. 't Scheen of ze nu een ingeving kreeg, dat haar een blijde verrassing wachtte. Zonder te vragen, wie er was, deed ze open. Een man en een knaap sprongen

haastig binnen. En Boudewijn viel zijn moeder om den hals.

— O, mijn jongen, ge zijt terug! zei vrouw Pieters.

— Met oom Jacob!

Beiden waren hongerig en vermoeid. De weduwe diende spijs en drank op. Elisabeth bleef in een zijkamertje door slapen.

— Wek haar nu niet, zei Boudewijn. Ze mag niet hooren, wat we komen doen. Heer Tserclaes heeft ons gezonden, om maatregelen te nemen voor de bevrijding van Brussel. Oom Jacob zal heen en weer reizen tusschen de stad en Maastricht, en berichten over brengen. En ik moet, zoo geheimzinnig mogelijk, vrienden en dienaren van heer Tserclaes aanzetten te helpen, om de Vlamingen te verjagen.

Brants knikte instemmend.

— Ha, ik zal het aan mijn medeburgers toonen, dat ik geen verrader ben, fluisterde hij. Nu moet ik me nog verduiken; ik kan niet naar mijn eigen huis gaan.

— Uw vrouw en kinderen stellen het goed, sprak vrouw Pieters.

— Ik zal ze wel eens bezoeken in den nacht. Gij kunt ze morgen waarschuwen... Ha, heer Tserclaes geloofde me dadelijk, toen ik hem alles vertelde van den slag. Hij zei, dat graaf van Berg verstandiger had moeten zijn... Nu,

ik ben ook dom geweest, en dat beken ik...
Maar Brussel wordt weer vrij.

— Krijgt de hertog eindelijk hulp van de Limburgers? vroeg vrouw Pieters.

— De hertog! Die smult en drinkt en feest ginder en schijnt zich weinig om Brabant te be-
kommeren. Maar heer Tserclaes zal de stad be-
vrijden. En wij helpen mee. Ik moet onderzoeken hoe de toestand hier is. Ik heb al bemerkt, dat we gemakkelijk over de slecht bewaakte muren binnen kunnen geraken. De Vlamingen denken aan geen gevaar meer... Ha, wacht! Boudewijn moet de dienaren en vrienden verwittigen. Als heer Tserclaes in de stad dringt, zullen ze gereed staan, om hem te helpen... Maar zwijgen, he!

— Dan stelt de ridder wel groot vertrouwen in mijn zoon, al is Boudewijn nog zoo jong! sprak de weduwe.

— Ja, antwoordde Brants. En de knaap gedraagt zich flink.

— 't Leek nu of Boudewijn heel gewoon bij zijn moeder teruggekeerd was. Hij kon zich openlijk vertoonen. Wie zou denken, dat een knaap grote plannen uit te voeren had. Maar Boudewijn deed zijn werk goed. Eerst sprak hij met Joris, den stalmeester, die nog in het huis van Tserclaes verbleef om trouwe helpers te vinden.

— — — — —
Zoo werd het 24 October 1356. Op den avond sloop Boudewijn naar de vesten bij het Warmoesbroek. Het was er stil. De jongen wachtte. Hij beefde van spanning en toch moest hij geduld oefenen. Eindelijk hoorde hij eenig gerucht. Een man kroop over den afgebrokkelden muur en liet zich neer glijden.

— Oom Jacob, fluisterde Boudewijn.

— Heer Everaard is daar met vijf en zeventig man...

— De vrienden staan op hun post... We kunnen dadelijk beginnen...

— Er is niets uitgelekt?

— O, neen... De Vlaamsche krijgslieden zitten als gewoonlijk in de herbergen of slapen... Ze denken niet aan gevaar...

Brants kroop terug over den muur. Buiten stond heer Tserclaes met zijn kleine, dappere schaar. Stil stelden ze ladders tegen den muur. En allen slopen binnen de stad.

— Heer, we zijn gereed, zei Boudewijn.

— Brave, moedige jongen, antwoordde de ridder.

Boudewijn ging het troepje voor naar het huis van Tserclaes; hier bevonden zich Joris, de andere dienaren en veel vrienden. Anderen wachtten in een huis op de markt. Alles was goed geregeld.

— Vooruit, voor ons recht, voor onze vrijheid, zei Tserclaes, die zijn medewerkers begroet had.

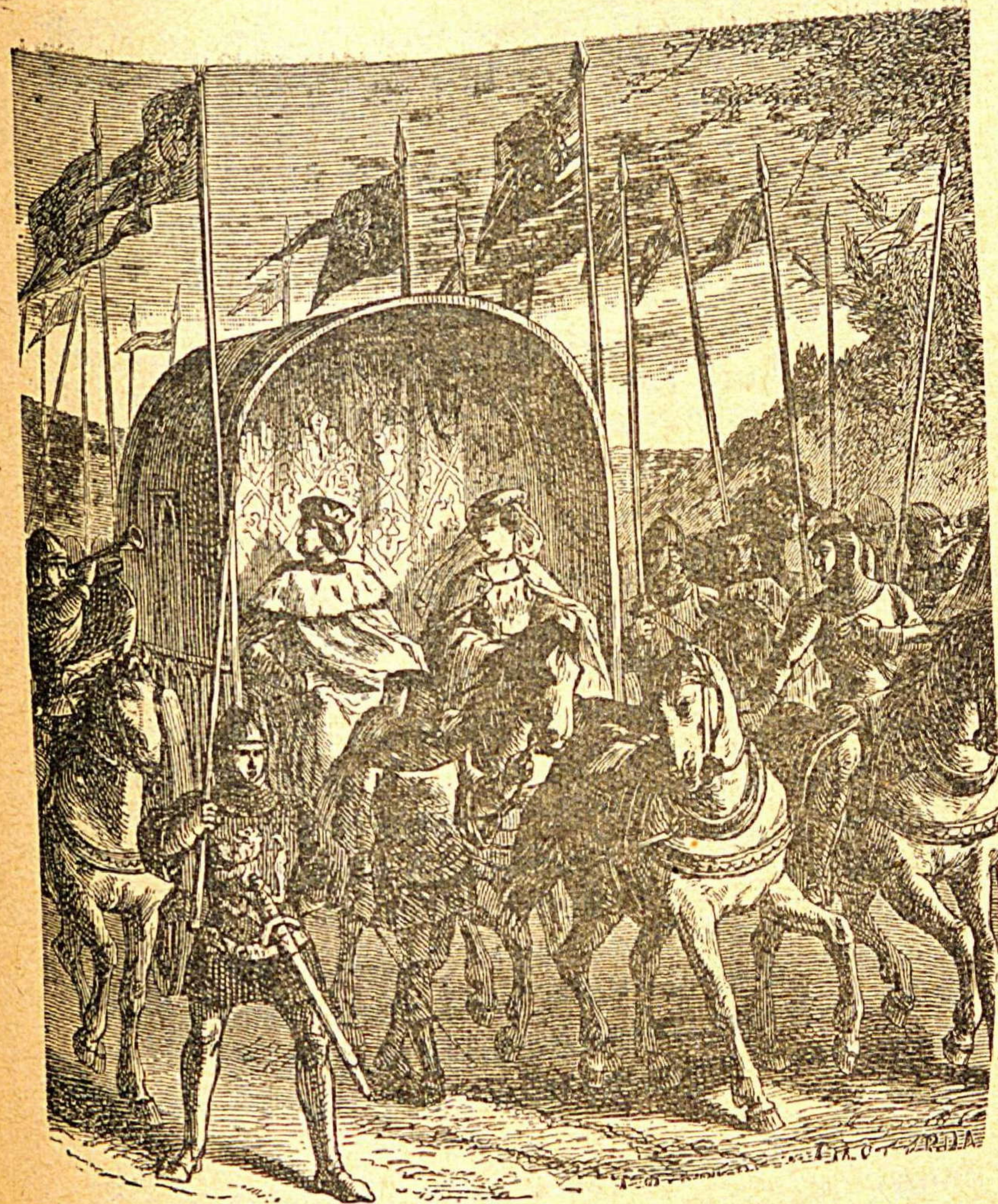
De groep trok naar de markt en riep:

— Brabant voor den hertog!

De overige eedgenooten snelden toe. Tserclaes rukte aan de Sterre den standaard van den graaf en hing er de Brabantsche vlag.

Krijgslieden en burgers kwamen verbaasd op straat. De Brusselaren hoorden, dat Tserclaes de stad bevrijdde. Ze haalden hun wapens. De Vlaamsche troepen wilden tegenweer bieden, maar waren verrast en liepen ordeloos heen en weer. Hun aanvoerders kwamen te laat. Ze meenden, dat er een groot leger van Limburg in de stad gedrongen was en kregen zelf schrik. De heer Tserclaes behaalde de overwinning. De strijd duurde kort. De troepen van Lodewijk van Male vluchtten uit de stad. Velen verloren het leven, anderen sprongen wanhopig van de muren. En 's morgens was Brussel bevrijd en juichten de burgers heer Tserclaes toe. Nu vernamen ze ook, dat Jacob Brants geen verrader was geweest. Allen spraken over zijn trouw en ook over de dapperheid van Boudewijn. Wat was vrouw Pieters fier op haar zoon!

Eenige dagen later keerden graaf Wenceslas en gravin Johanna terug. Ze werden onderwege blijde begroet en hielden hun intocht. Ze waren

Tserclaes en zijn helpers zeer dankbaar. Ook Boudewijn moest voor hen verschijnen, en werd mild beloond.

Lodewijk van Male kon nu niet aan tegenweer denken; hij had nog andere zorgen. Er werd lang over den vrede onderhandeld. Wenceslas was niet zoo moedig als Tserclaes en gaf nog veel toe, zoodat de graaf zich tevreden betoonde. Toch behield Brabant zijn vrijheid.

V.

Twee en dertig jaar waren verloopen. Heer Tserclaes stond nog altijd in aanzien; hij was schepene van Brussel. De bevolking beminde en eerde hem. Boudewijn Pieters was nu opperstalmeester bij hem. Hij had zelf vrouw en kinderen. Zijn oude moeder woonde bij hem. Elisabeth was met een timmerman getrouwd. Jacob Brants leefde niet meer.

Steeds verdedigde heer Tserclaes de rechten van de stad en het volk, en dat was noodig tegen de heerschzucht van sommige ridders, die de nederige burgers gaarne onder hun dwang zouden houden.

Een dier ridders was heer Zweder van Abcoude, die op het sterk kasteel van Gaasbeek woonde. Hij bezat al bijna de heele streek tusschen Ninove en Brussel, en was nog niet tevre-

den. Hij wilde ook baas spelen over de dorpen Itterbeek, Crainhem, Sint Pieters Woluwe, Ukkel, Linkebeek, Watermaal, Bijgaarden, Sint Ulrich Kapelle, Ternat en andere plaatsen, waar de stad Brussel rechten had. Tserclaes wilde dat die rechten geeërbiedigd werden, en ook vreesde hij voor kwade gevolgen, als een heerschzuchtige ridder tot aan de poorten van Brussel gezag uitoefende.

Hertog Wenceslas was gestorven en Johanna regeerde nu alleen. Zweder van Abcoude kon van de hertogin veel verkrijgen, want hij hielp haar veel met geldleeningen. En Wenceslas en Johanna hadden dikwijls de schitterende feesten op het kasteel van Gaasbeek bijgewoond.

Maar Johanna moest ook de schepenen van Brussel ontzien, die haar zoo pas nog geholpen hadden in een oorlog met Gelderland. Everaard Tserclaes en zijn vrienden herinnerden aan de hertogin, dat zij gezworen had het grondgebied van Brabant te handhaven en zij dus niets mocht afstaan aan den heer van Gaasbeek.

Johanna zei toen aan Zweder van Abcoude, dat ze aan zijn verzoek niet kon voldoen.

Woedend kwam Zweder op zijn slot. Er werd juist een groote maaltijd gehouden en de kasteelvrouwe, Anna van Leyningen, en vrienden, wachtten met ongeduld op den ridder...

Woedend vertelde deze, dat hij zijn wensch niet kreeg.

— 't Is allemaal de schuld van den ellendigen Tserclaes! vervolgde hij. De kerel verdedigt steeds de burgers, de werklieden, zelfs de landbouwers, menschen, die voor ons zouden moeten kruipen. En de hertogin luistert naar hem. Zoo lang Tserclaes leeft, zal ik geen rust hebben.

Zweder wilde niet eten of drinken, en kon geen plezier maken. Zijn vrouw wenkte een der heeren buiten de zaal. Het was Amelijs uten Enghe, de baljuw, de eerste dienaar van Zweder. Hij woonde op een kleiner kasteel bij het slot.

— Gij zoudt voor ons toch alles doen? vroeg Anna van Leyningen, terwijl er een grijns op haar gelaat lag.

— Alles! antwoordde Amelijs.

— Dood dan den man, die ons hoont en ons haat!

— Everaard Tserclaes?

— Is hij niet onze vijand?

— Uw wensch zal vervuld worden.

Willem van Kleef, een zoon van Zweder, zou den baljuw helpen om de misdaad te plegen. Ze bespiedden Everaard Tserclaes, die dikwijls allerlei zaken buiten de stad had, want te Brussel zelf durfden de schurken den edelmoedigen schepene niet aan te vallen.

— — — — —
't Was Witte Donderdag, 26 Maart 1388. Tserclaes reed in den namiddag te paard van Lennik naar Brussel. Toen hij op het grondgebied van Vlesenbeek kwam, niet ver van Gaasbeeks kasteel, sprongen eensklaps eenige mannen van achter struiken.

— Wat wilt ge? vroeg Tserclaes, die hun vijandige houding zag.

— Het is gedaan met uw gekonkel! schreeuwde Amelijs hem toe, en hij en Willem rukten hem van zijn paard.

De arme Tserclaes had den tijd niet zich te verdedigen. Knechten van het kasteel hielden hem in bedwang en de baljuw en Zweders zoon sneden hem een deel der tong af, en den rechtervoet. Ze sleurden hem dan van den weg in het veld en lieten hem daar in al zijn smarten liggen. Menschen uit den omtrek hadden wel bemerkt, dat er iets ergs was gebeurd; ze hoorden dan gekerm, maar niemand durfde gaan zien, zoo bevreesd was men voor Zweder, den machtigen heer.

Gelukkig kwam even later de deken van Halle, Jan van Stalle met een priester, Jan Coreman over den weg. Ze hoorden gekreun.

— Daar is iemand in nood, zei de deken. Laat ons gaan zien!

Ze gingen op het veld en schrokken toen ze

Everaard Tserclaes herkenden en bemerkten, hoe gruwelijk gewond hij was. De ridder kon nog den naam van zijn beulen stamelen... De deken haalde van een hoeve een kar; de landbouwer durfde die aan den geestelijken heer niet te weigeren, al was hij een onderdaan van Zweder. Hij mende het paard en zoo bracht men Tserclaes naar Brussel. De kar hield stil voor de Sterre op de markt. Overheden en burgers snel-den toe en vernamen, wat er gebeurd was. Men jammerde en schold op den heer van Gaasbeek. Een dokter verzorgde den gewonde; het zou niet meer baten. Men bracht hem naar zijn woning, waar vrouwe Tserclaes haar man met innig verdriet en medelijden ontving.

Heel Brussel was in beroering. Het volk riep, dat men Zweder uit zijn kasteel moest halen. Hertogin Johanna hoorde wat er gebeurd was en kwam uit haar paleis naar de markt. Ze maande de burgerij tot kalmte aan en verzekerde dat de schuldigen gestraft zouden worden. Maar de Brusselaren wilden niet luisteren, en een uur later trokken ze heen in de richting van Gaasbeek. Ze brachten den nacht te Vlesenbeek door.

Zweder van Abcoude vernam dat, en de lafaard vluchtte dadelijk. Zijn vrouw zou het kasteel verdedigen.

Nog vijf dagen leed Tserclaes vreeselijke pijnen. Hij stierf op Dinsdag na Paschen. Boude-

wijn Pieters weende van innige droefheid. Hij leidde den stoet, die drie dagen later den bemin-den doode naar Ternat voerde, waar Tserclaes in de kerk werd begraven.

De Brusselaren hadden het kasteel van Gaasbeek omsingeld. Er kwamen helpers uit bijna alle steden van Brabant, want overal was men zeer verontwaardigd over de misdaad. Werk-tuigen slingerden steenen tegen de muren, doch deze waren sterk. En Gaasbeek bezat een groot garnizoen. De schepenen van Brussel lieten dan mijnwerkers uit Luik komen, om onder de muren door gangen naar het slot te graven. Anna van Leyningen vroeg toen te onderhandelen. Ze zou het kasteel overleveren, maar eischte met haar personeel, haar juweelen en bezittingen te vertrekken. Dit werd toegestaan. De Brusselaars staken het slot in brand. Er werd bepaald, dat het nooit meer opgebouwd mocht worden.

Anna van Leyningen trok hooghartig door het Brabantsch kamp en begaf zich naar Kasteel Brakel. Daar trof ze haar man aan. Ook Zweder en de baljuw waren ontsnapt.

Och, groote heeren werden ontzien. Zweder van Abcoude kreeg van de hertogin zelfs een groote som geld als schadevergoeding voor de verwoesting van zijn slot. En een paar jaar later bouwde hij zijn kasteel weer op!

Later werd zelfs het graf van Tserclaes ver-
geten... Men kent het nu niet meer...

Boudewijn Pieters ging in dienst van Ever-
rards zoon, Jan Tserclaes, heer van Laken, Bo-
degem en Sint Stevens Woluwe.

Nu is het kasteel van Gaasbeek een museum
van den Staat, dat in den Zomer druk wordt
bezocht. De baan, waar Tserclaes aangevallen
werd, bestaat nog; men noemt ze « Kwade
Wegen ».

Het oude slot staat in een prachtige omgeving
van veld en bosch. En in deze streek hangt nog
steeds de herinnering aan den eerlijken, recht-
schapen Everaard Tserclaes, die altijd de belan-
gen van het volk verdedigde.

EINDE